

KINNITATUD
Justiitsministri 08.06.2023 käskkirjaga 46
Lisa
muudetud justiitsministri 16.03.2024
käskkirjaga nr 26

Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine

Toetuse andmise tingimuste abikõlblikkuse periood

01.02.2023–31.12.2029

Elluviija

Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakond

Rakendusüksus

Riigi Tugiteenuste Keskus

Rakendusasutus

Justiitsministeerium

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

1. Reguleerimisala, seosed Eesti riigi eesmärkide ja programmidega

Käskkirjaga reguleeritakse ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 elluviimiseks Vabariigi Valitsuse 15. detsembri 2022. a otsusega kehtestatud meetmete nimekirja meetme 21.4.7.4 „Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus“ sekkumise „Noorte retsidiivsuse vähendamisele suunatud erinevad tegevused. Sihtrühm: noored, spetsialistid, võimalikud teenuse osutajad (nimetatud kui *Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine*)“ toetuse andmise ja kasutamise tingimusi ja korda.

1.1. Seosed horisontaalsete põhimõtete, Eesti riigi eesmärkide ja programmidega

- 1.1.1. Toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord (edaspidi *TAT*) on seotud ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 poliitikaeesmärgi nr 4 „Sotsiaalsem Eesti“ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013 (edaspidi *ESF+ määrus*) artikli 4 punktis 1 toodud poliitikaeesmärgi „Sotsiaalsem ja kaasavam Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise kaudu“ erieesmärgiga h „soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi, diskrimineerimiskeeldu ja aktiivset osalemist, ning parandada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet“.
- 1.1.2. Toetatavad tegevused, sh toetavad sekkumised on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid, artiklis 9 ja ESF+ määruse artiklis 6 sätestatud horisontaalsete põhimõtetega soolise võrdõiguslikkuse edendamisel, võrdsete võimaluste loomisel ja ligipääsetavuse tagamisel seeläbi, et muu hulgas tagavad *TAT*-i tegevused sõltumata soost, rahvusest ja erivajadustest võrdsed võimalused tööturul osalemiseks ja tõrjutuse vähendamiseks.
- 1.1.3. Toetatavad tegevused panustavad Riigikogu poolt 12. mail 2021 vastu võetud strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtetele ja on seotud „Eesti 2035“ strateegilise sihiga „Eestis elavad arukad, tegusad ja tervist hoidvad inimesed“ ja sihiga „Avatud, hooliv ja koosmeelne ühiskond“ ja selle alasihiga „Koosmeelne ühiskond“ ning nende sihtide saavutamist hinnatakse järgmiste näitajatega:
  - 1.1.3.1. soolise võrdõiguslikkuse indeks, millesse panustatakse seeläbi, et arvestatakse õigusrikkumistaustaga noorte soolist erinevust nende olukorra ja vajaduste analüüsimisel;
  - 1.1.3.2. hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik, millesse panustatakse seeläbi, et aidatakse vähendada õigusrikkumistaustaga noorte ebasoodsamat kohtlemist ja sotsiaalset tõrjutust;
  - 1.1.3.3. ligipääsetavuse näitaja, millesse panustatakse seeläbi, et erivajadusega inimestele on tagatud juurdepääs toetatavatele tegevustele.
- 1.1.4. *TAT* on seotud „Riigi eelarvestrateegia 2023–2026“ (tegevuspõhise riigieelarve raamistik, edaspidi *TERE raamistik*) Justiitsministeeriumi programmi 2023-2026 tegevusega „Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus“, mille eesmärk muu hulgas on kriminaaljustiitsüsteemi tõhusus, inimesekeskus ja ohvrisõbralikkus ning mille üks tegevusi on õigussüsteemi vaatevälja sattunud noorte kuritegevuse ennetamine, mis aitab vältida püsiva rikkumiskäitumisega täiskasvanute tekkimist.
- 1.1.5. *TAT*-i tegevused on seotud Riigikogu 12. novembri 2020. a otsusega „Kriminaalpoliitika põhialuste aastani 2030 heakskiitmine“, millega muu hulgas toetatakse kuritegevusest irdumist ja kuritegevuse ennetamist. Need kaks tegevust puudutavad ka noori.
- 1.1.6. *TAT*-i tegevused on seotud Justiitsministeeriumi „Vägivallaennetuse kokkuleppega 2021–2025“, mille fookuses on muu hulgas noortega seotud vägivald.

- 1.1.7. TAT-i tegevused on seotud Sotsiaalministeeriumi „Heaolu arengukavaga 2016–2023“, mille üks üldeesmärk on sotsiaalse ebavõrdsuse ja vaesuse vähendamine, sooline võrdsus ja suurem sotsiaalne kaasatus muu hulgas noortega seotud valdkonnas.
- 1.1.8. TAT-i tegevused on seotud Haridus- ja Teadusministeeriumi „Noortevaldkonna arengukavaga 2021–2035“, mille üks eesmärk on pakkuda kõigile noortele võrdseid võimalusi mitmekülgseks arenguks, eduelamuseks, kogemustepagasi rikastamiseks ja iseseisvumiseks.
- 1.1.9. TAT-i tegevused on seotud sama punktis 1.1.1 nimetatud poliitikaeesmärgi ja erieesmärgi täitmisele suunatud rakenduskava Siseministeeriumi meetme „Ennetav ja turvaline elukeskkond“ sekkumise „Riskikäitumisega noorte toetamine, kohaliku tasandi võrgustikutööl põhinevate koostöömodelite ja ennetustöö edendamine: spetsialistide koostöömodeli keskmine ja kõrge riskikäitumisega noorte toetamiseks ja koolitused ennetusalase kompetentsi arendamiseks ning riskikäitumise ennetamiseks“ elluviimisega noorte riskikäitumisega seotud valdkonnas ja spetsialistide pädevuse tõstmisega.
- 1.1.10. TAT-i tegevused on seotud sama punktis 1.1.1 nimetatud poliitikaeesmärgi ja erieesmärgi täitmisele suunatud rakenduskava Sotsiaalministeeriumi meetme „Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele“ sekkumise „Laste riskikäitumise ennetamine“ elluviimisega noorte riskikäitumisega seotud valdkonnas ning perede toetamisega vanglateenistuses.
- 1.1.11. TAT-i tegevused on seotud sama punktis 1.1.1 nimetatud poliitikaeesmärgi ja erieesmärgi täitmisele suunatud rakenduskava Haridus- ja Teadusministeeriumi meetme „Noortevaldkonna arendamine“ sekkumise „Teenused riskinoortele: Laste ja noorte kodanikuühiskonda kaasamine“ elluviimisega noorte riskikäitumisega seotud valdkonnas.
- 1.1.12. TAT-i tegevused on seotud sama punktis 1.1.1 nimetatud poliitikaeesmärgi ja erieesmärgi f täitmisele suunatud rakenduskava Haridus- ja Teadusministeeriumi meetme „Noortevaldkonna arendamine“ sekkumise „Noorsootöö meetmed noorte tööturule sisenemise toetamiseks ja NEET-staatuses noortele tugimeetmete pakkumiseks“ elluviimisega noorte riskikäitumisega seotud valdkonnas.
- 1.1.13. TAT-i tegevused on seotud taaste- ja vastupidavuskavas nimetatud tervise ja sotsiaalkaitse valdkonna investeeringu 3 „Noorte tööturumeetmed“ Töötukassa sekkumise „Noortele tööturuteenuste osutamine COVID-19 kriisi mõjudest taastumiseks“ elluviimisega noorte tööpuudust vähendavate tööturumeetmete arendamise ja rakendamisega.
- 1.1.14. TAT-i tegevused on seotud sama punktis 1.1.1 nimetatud poliitikaeesmärgi ja erieesmärgi täitmisele suunatud rakenduskava meetme „Karistuste täideviimise korraldamine“ sekkumise „Kinnipeetavate keeleõppe ja lõimumistegevusega“ elluviimisega seeläbi, et nimetatud programmi tegevused on suunatud kõigile süüdimõistetutele või vahistatutele sõltumata vanusest, sh TAT-i tegevuste sihtrühmaks olevatele noortele.
- 1.1.15. TAT-i tegevused on seotud sotsiaalkaitseministri ning tervise- ja tööministri 19. novembri 2019. a käskkirjaga nr 74 kehtestatud toetuse andmise tingimuste „Vanglast vabanenute jätkutugi“ (edaspidi *jätkutoe programm*) tegevustega, mille eeskujul arendatakse välja õigusrikkumistaustaga noorte tugiteenused, arvestades selle sihtrühma eripära ja vajadusi.
- 1.1.16. TAT-i tegevused on seotud sotsiaalministri 5. novembri 2019. a käskkirjaga nr 72 heaks kiidetud Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra toetusest 2014–2021 rahastatud programmis „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“ kindlaks määratud projektiga „Alaealiste erikohtlemise süsteemi loomine“ (edaspidi *nooresõbralik õigussüsteem*), mille eeskujul arendatakse välja erikoolitusprogramm ja noorte täiskasvanute erikohtlemise mudel ja kasutatakse taastava õiguse praktikaid.
- 1.1.17. Tegevuste toetamisel lähtutakse 2021-2027 rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldistest valikukriteeriumidest.
- 1.1.18. Toetatavad tegevused on kooskõlas põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“, millega ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, 18. juuni 2020, millega

kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 nimetatud keskkonnaeesmärgile.

2. TAT-i käskkirjas kasutatavad terminid

- 2.1. Jätkutugi – kogukondlik sekkumine, mida pakutakse vanglast või kinnise lasteasutuse teenuselt väljunud noorele.
- 2.2. Kriminaaljustiitsüsteem – kogu süüteo menetlus ning sellega seotud protsess, institutsioonid (nt politsei, prokuratuur, kohus, kriminaalhooldus, vangla), pooled (nt menetleja, konsultant, prokurör, kohtunik, kriminaalhooldaja, kannatanu, toimepanija) ja menetlustoimingud (nt ülekuulamine, järelevalve, sanktsioonide valik ja määramine).
- 2.3. Retsidiivsus – korduvkuritegevus, mida mõõdetakse uues kuriteos kahtlustatavana ülekuulamise protokollide alusel ühe aasta möödumisel karistuse kandmisest või käitumiskontrolli või muu mõjutusvahendi täitmise algusest.
- 2.4. Sekkumine – meetme tegevus, programm, teenus või muu selline lähenemine, mis on mõeldud või mida osutatakse TAT-i sihtrühma noorele, on hangitud TAT-i tegevuste tulemusena ning mille otsene või kaudne eesmärk on ennetada kuritegude toimepanemist ja toetada õigusrikkumistaustaga noore aitamist tööturule või õppesse.
- 2.5. Vangistusalternatiiv – kogukonnas pakutav sekkumine, mille eesmärk on ennetada kuritegude toimepanemist ja aidata õigusrikkumistaustaga noori osalema tööturul või õppes.
- 2.6. Õigusrikkumistaustaga noor – 14–29aastane mees- või naissoost noor, kelle käitumisele on iseloomulik riskialdis ja hoolimatu elustiil, mille tagajärjel on ta toime pannud väär- või kuritegusid. Seda terminit kasutatakse TAT-i käskkirjas kui üldmõistet, iga sekkumise all on sihtrühma vajaduse korral täpsustatud.

3. Toetuse andmise eesmärk

Toetuse andmise eesmärk on soodustada ja edendada õigusrikkumistaustaga noorte osalust ühiskonnaelus, toetada nende iseseisvat toimetulekut, jõudmist õppetegevusse ja tööturule ning seal püsimist, et ennetada sotsiaalsete probleemide tekkimist või süvenemist ja õigusrikkumistaustaga noorte retsidiivsust.

4. Toetatavad tegevused

Toetatavad tegevused on seotud järgmise nelja põhitegevusega:

- 1) iseseisvumist ja õiguskuulekust toetavad sekkumised kogukonnas;
- 2) tööturule sisenemise toetamine;
- 3) taasühiskonnastamist toetavad sekkumised vanglateenistuses;
- 4) kriminaaljustiitsüsteemi arendamine.

Toetatavad tegevused on seotud järgmise kahe kõrvaltegevusega:

- 1) tegevuste kommunikatsioon;
- 2) tegevuste hindamine.

4.1. Iseseisvumist ja õiguskuulekust toetavad sekkumised kogukonnas

4.1.1. Tegevuse eesmärk

Tegevuse eesmärk on pakkuda õigusrikkumistaustaga noortele vangistusalternatiivi ja jätkutuge, et soodustada nende muutumist, õiguskuulekat ja iseseisvat eluviisi ning järkjärgulist ühiskonnaeluga kohanemist. Teenuste abil toetatakse õigusrikkumistaustaga noorte valmisolekust tööturule siseneda või õppida ning nendes tegevustes püsida.

4.1.2. Tegevuse kirjeldus

Varasema jätkutoe programmi tegevuste eeskujul arendatakse välja kindla õigusrikkumistaustaga noore vajadustest lähtuv kogukondlik sekkumine, mida saab kasutada nii vangistusalternatiivina kui ka jätkutoena. Õigusrikkumistaustaga noorte lõimimiseks kogukonda ja nende toimetuleku soodustamiseks pakutakse nõustamist koos majutusteenuse ja tugiisikuteenusega. Nimetatud teenus sisaldab õigusrikkumistaustaga noore juhendamist, motiveerimist ja toetamist. Olenevalt sihtrühma keerukusest peavad pakutavad tegevused olema mitmekesised, võimaldades eri lähenemisi kombineerida konkreetse õigusrikkumistaustaga noore vajaduste ja võimaluste järgi.

4.1.3. Tegevuse tulemus

Tegevuse tulemuseks on järjest väiksem osakaal noori, kes saadetakse karistust kandma vanglasse, eelistades sealjuures vangistusalternatiivina pakutavat sekkumist, mis võimaldab riskikäitumist peatada õigusrikkumistaustaga noort ühiskonnaelust isoleerimata. Õigusrikkumistaustaga noortele pakutakse kogukondlikku jätkutuge, mis tagab järkjärgulise ja turvalise naasmise ühiskonda.

4.1.4. Tegevuse sihtrühm

Sihtrühma kuulub 14–29-aastane õigusrikkumistaustaga noor, kes on sekkumisega nõus ja kes vastab ühele järgmistest tingimustest:

- a) süüdimõistetud ja kannab vanglakaristust;
- b) vanglast vabanenud, sõltumata vanglast vabanemise ajast, sh ennetähtaegselt;
- c) vahistatu või vahi alt vabanenud, sõltumata vahi alt vabanemise ajast;
- d) kriminaalhooldusalune, kellele on määratud käitumiskontroll;
- e) kohtueelses või kohtumenetluses süüdistatav või kahtlustatav;
- f) kohtu poolt karistusest tingimisi vabastatud (KarS-i § 73–74);
- g) vangistuse asemel saanud muu karistuse (KarS-i § 69–69²) või kellele on kohaldatud alaealisele või noorele täiskasvanule kohaldatavat mõjutusvahendit (KarS-i § 87);
- h) noor, kelle suhtes on prokuratuur või kohus lõpetanud kriminaalmenetluse KrMS-i §-de 201, 202 või 203 alusel;
- i) on kinnise lasteasutuse teenusel või sellelt väljunud;
- j) korduvalt väärteguisid toime pannud ja kellele määratakse mõjutusvahend või kohustus (VTMS-i § 30 lg 1 punktid 3 ja 4).

Sihtrühma kuuluvad veel valdkonna spetsialistid, kohalike omavalitsuste töötajad, Eesti Töötukassa ja teiste riigiasutuste töötajad, teenuseosutajad, õigusrikkumistaustaga noore lähedased, poliitikakujundajad ja laiemalt kogu ühiskond.

4.2. Tööturule sisenemise toetamine

4.2.1. Tegevuse eesmärk

Tegevuse eesmärk on pakkuda õigusrikkumistaustaga noorele koolitusprogrammi ja töövahendusteenust, soodustades sellega noorte tööhõivet, iseseisvat toimetulekut ja õiguskuulekat käitumist.

4.2.2. Tegevuse kirjeldus

Tegevuse tulemusel töötatakse välja innovaatilised ideed ja lahendused, mis arvestavad erinevate õigusrikkumistaustaga noorte eripärasid ning lihtsustavad ja kiirendavad neil töö leidmist nii vanglas, kriminaalhoolduses kui ka hiljem ühiskonnas. Koolitusprogrammi väljatöötamise eeskujuks on varasem jätkutoe programm ja välisriikide head kogemused ja meetodid ning see programm peab sisaldama nii teoreetilist kui ka praktilist õpet.

Lihtsustamiseks õigusrikkumistaustaga noore võimalusi tööd leida, töötatakse välja töövahendusteenus, mis võimaldab tööandjatel värvata õigusrikkumistaustaga noori ja aitab neil noori tööelus toetada. Õigusrikkumistaustaga noorel on sekkumise ajal võimalik osaleda mitmesugustel nõustamistel, gruppitöödes, koolitustel, mentorluses, et arendada tööturule sisenemiseks vajalikke oskusi ja teadmisi. Lisaks on mentorlusprogrammide eesmärk õigusrikkumistaustaga noorte inspireerimine, motiveerimine ja julgustamine. Sekkumisena võidakse kasutada ka mitmesuguseid koostöömudeleid, infotehnoloogilisi rakendusi ning muid sobivaid vahendeid ja võimalusi.

Sekkumised töötatakse välja koostöös ettevõtete, kutsekoolide või ülikoolide, vanglateenistuse, AS-i Eesti Vanglatööstus, Eesti Töötukassa, innovatsiooni eestvedajate ja teiste pooltega, kes saavad hoogustada programmi loomist, elluviimist või arendamist.

4.2.3. Tegevuse tulemus

Tegevuse tulemusel on õigusrikkumistaustaga noorel vajalikud teadmised ja oskused tööturule siseneda ja seal püsida.

4.2.4. Tegevuse sihtrühm

Sihtrühma kuulub 14–29aastane õigusrikkumistaustaga noor, kes on sekkumisega nõus ja kes vastab ühele järgmistest tingimustest:

- a) on süüdimõistetud ja kannab vanglakaristust;
- b) vanglast vabanenud, sõltumata vanglast vabanemise ajast, sh ennetähtaegselt;
- c) vahistatu või vahi alt vabanenud, sõltumata vahi alt vabanemise ajast;
- d) kriminaalhooldusalune, kellele on määratud käitumiskontroll;
- e) kohtu poolt karistusest tingimisi vabastatud (KarS-i § 73–74);
- f) vangistuse asemel on määratud muu karistus (KarS-i § 69–69²) või kellele on kohaldatud alaealisele või noorele täiskasvanule kohaldatavat mõjutusvahendit (KarS-i § 87);
- g) noor, kelle suhtes on prokuratuur või kohus lõpetanud kriminaalmenetluse KrMS-i §-de 201, 202, 203 või 203¹ alusel;
- h) on kinnise lasteasutuse teenusel või sellelt väljunud;
- i) on korduvalt väärtegusid toime pannud ja kellele määratakse mõjutusvahend või kohustus (VTMS-i § 30).

Sihtrühma kuuluvad veel vanglateenistus, AS Eesti Vanglatööstus, ettevõtted, tööandjad, vabaühendused, töövahendusteenuse pooled, kutsekoolid ja ülikoolid, innovatsiooni valdkonnas tegusevad isikud ja organisatsioonid, Eesti Töötukassa ja laiemalt kogu ühiskond.

4.3. Taasühiskonnastamist toetavad sekkumised vanglateenistuses

4.3.1. Tegevuse eesmärk

Tegevuse eesmärk on parandada vanglas või kriminaalhooldusel olevate õigusrikkumistaustaga noorte säilienõtkust ja sotsiaalseid oskusi, pakkudes erialaoskuste arendamiseks koolitusi ja õpivõimalusi, et toetada elukestvat õpet, parandada tööturul konkurentsivõimet ning oskusi ja suutlikkust õiguskuulekalt käituda vanglas ja pärast karistuse kandmist.

4.3.2. Tegevuse kirjeldus

Tegevuste elluviimisel keskendutakse noortele, kellel on vaimse tervise häired. Selliste noorte toetamiseks võetakse vanglates kasutusele psühhoteraapia tegevussuund ja koolitatakse vanglatöötajaid. Vanglas pakutakse pereteraapiat ja perekeskseid sekkumisi, mis on mõeldud peresuhte toetamisele. Vanglakaristust kandvatele või kriminaalhooldusel olevatele lastevanematele pakutakse sekkumisi, et aidata neil teadvustada lapsevanema rolli ning arendada oskusi, et ennetada laste käitumisprobleeme ja tulla toime arenguküsimustega. Oskuste parendamiseks ja tööturul konkurentsivõime suurendamiseks arendatakse kinnipeetavate digioskusi, sh soetatakse arvuteid nüüdisaegse õppe elluviimiseks ja luuakse vanglates võimalus osaleda õppetegevuses kaugõppe vormis.

4.3.3. Tegevuse tulemus

Tegevuse tulemusena on paranenud õigusrikkumistaustaga noorte säilienõtkus, sotsiaalsed oskused ja vaimne tervis. Samuti on sekkumiste ja pereteraapiate tulemusel paranenud õigusrikkumistaustaga noorte suhted perega, vanemlikud oskused ja digioskused. Tegevuse tulemusel on kaudne mõju õigusrikkumise toimepanemise riski vähendamisele.

4.3.4. Tegevuse sihtrühm

Sihtrühma kuulub 14–29-aastane õigusrikkumistaustaga noor, kes on sekkumisega nõus ja kes vastab ühele järgmistest tingimustest:

- a) ta on süüdimõistetud või vahistatu;

b) ta on kriminaalhooldusalune, kellele on määratud käitumiskontroll.

Sihtrühma kuuluvad veel vanglateenistus, tervishoiutöötajad, terapeutid, arstid, vaimse tervise spetsialistid, perenõustajad, kohalik omavalitsus, Politsei- ja Piirivalveamet, Sotsiaalkindlustusamet, välisekspertid, haridusasutused, koolitajad, õigusrikkumistaustaga noorte lapsevanemad ja lähedased.

4.4. Kriminaaljustiitsüsteemi arendamine

4.4.1. Tegevuse eesmärk

Tegevuse eesmärk on tagada väga hea kvaliteediga kriminaaljustiitsüsteem, millel on suutlikkus viia tulemuslikult ellu sekkumisi, tõhustada alaealiste reformi rakendumist, arendada valdkonna spetsialistide oskusi tööks õigusrikkumistaustaga noortega, sh töötada välja asjakohane erikoolitusprogramm ja noorte täiskasvanute erikohtlemise mudel ning juurutada taastava õiguse põhimõtteid.

4.4.2. Tegevuse kirjeldus

Varem arendatud nooresõbraliku õigussüsteemi, varasemate kogemuste ja teiste riikide kogemuste näitel töötatakse õigusrikkumistaustaga noortega töötavate spetsialistide töö kvaliteedi ja tulemuslikkuse parandamiseks välja erikoolitusprogramm (mikrokraad). Tegevuse käigus arendatakse valdkonna spetsialistide, teenuseosutajate, kohaliku omavalitsuse töötajate oskusi ja teadmisi ning pakutakse neile psühholoogilist nõustamist ja tuge.

Taastava õiguse koolitustega pakutakse karistavale mõtteviisile alternatiivset lähenemist töös õigusrikkujatega. Valdkonna spetsialistidele tagatakse sisuline tugi juhtumite menetlemisel, näiteks kaasates õigusrikkumistaustaga noorte ja peredega võrgustikutööd tegevaid spetsialiste või kasutades taastavat nõupidamist menetlusotsuste tegemisel. Nooresõbraliku õigussüsteemi ja prokuratuuri alaealistega tegelevate konsultantide mudeli eeskujul töötatakse välja noorte täiskasvanute erikohtlemise mudel, mille raames värvatakse prokuratuuri tööle konsultandid, kes on prokuröridele toeks, et leida õigusrikkumistaustaga noorele sobivaimad sekkumised, hoidmaks ära edasisi rikkumisi.

4.4.3. Tegevuse tulemus

Tegevuse tulemusel on välja töötatud erikoolitusprogrammi ja toimunud koolituste tulemusena on õigusrikkumistaustaga noortega töötavad spetsialistid saanud töötamiseks vajalikud oskused, teadmised, enesekindluse, hoiakud ja väärtused. Nii noorte täiskasvanute erikohtlemise mudel, mis tegevuste käigus välja töötatakse, kui ka noorte vajadustest lähtuvad ja taastaval õigusel põhinevad töömeetodid toetavad õigusrikkumistaustaga noorte sisenemist tööturule või siirdumist õppesse ning aitavad vähendada nende retsidiivsust.

4.4.4. Tegevuse sihtrühm

Tegevuse sihtrühma kuuluvad teenuseosutajad, ülikoolid, välisekspertid, valdkonna spetsialistid, taastava õiguse eksperdid, kohaliku omavalitsuse ja Töötukassa töötajad.

4.4.5. Tegevuse partner

Tegevuse partner on Riigiprokuratuur.

Elluviija sõlmib partneriga lepingu, milles määratakse partneri õigused ja kohustused ning vastutus ja aruandluskord projekti elluviimisel.

4.5. Sekkumiste hindamine

4.5.1. Hindamise eesmärk

Hindamise eesmärk on analüüsida või uurida TAT-i sekkumiste eesmärgi saavutamist, sekkumiste tulemust, toimet ja mõju, näitajate saavutamist, sihtrühma arvamust või suhtumist.

4.5.2. Hindamise kirjeldus

Sekkumiste hindamiseks tehakse analüüs või uuring, mis annab ülevaate sekkumiste toimest ja tulemuslikkusest (näiteks sekkumiste mõjust osalusele tööturul ja retsidiivsusele). Hindamine võib olla vajalik ka enne sekkumistega alustamist või pärast tegevuse lõppemist, kuid hindamine tehakse hiljemalt abikõlblikkuse perioodi lõpuks. Oluline on analüüsida sekkumises osalenud õigusrikkumistaustaga noore edasist elukäiku ja toimetulekut ning eri osaliste rahulolu teenuse kvaliteedi ja ülesehitusega. Hindamise osana või kommunikatsioonitegevuse raames tehakse teadlikkust suurendavaid tegevusi, mille eesmärk on ühelt poolt saada ülevaade Eesti elanike või kitsamalt tööandjate sallivusest ja suhtumisest õigusrikkumistaustaga noorte tavaellu naasmise kohta, nimetatud noorte võimalikust töölevärbamisest ja neile uue võimaluse andmisest ning teisalt pöörata eelnimetatule ühiskonnas või kitsamalt tööandjate hulgas suuremat tähelepanu.

Lisaks hinnatakse üks kord aastas tegevuse tulemuslikkust meetme nimekirja tulemusnäitajate (osalus tööturul) ja TAT-i spetsiifiliste tulemusnäitajate (retsidiivsus) abil ning vajaduse korral tehakse sellest lähtudes muudatusi sekkumise praktikas või plaanitud TAT-i sekkumistes.

4.5.3. Hindamise tulemus

Hindamise tulemusel on valminud uuring, hinnang, analüüs, küsitlus või ülevaade, mis annab põhjaliku ülevaate uuritavast valdkonnast, sekkumiste tulemuslikkusest ning ettepanekutest rakendamise või juhtimise parendamiseks ja praktika muutmiseks.

4.5.4. Sihtrühm

Hindamisse kaasatakse TAT-i tegevuste sihtrühmad, ettevõtted, kutse- ja ülikoolid, riigi-, era- ja kolmanda sektori organisatsioonid ning ühiskond tervikuna.

4.6. TAT-i kommunikatsioon

4.6.1. Kommunikatsiooni eesmärk

Kommunikatsiooni eesmärk on TAT-i tegevuste abikõlblikkuse perioodil tagada TAT-i tegevuste sihtrühma ja avalikkuse teavitamine ning teadlikkus TAT-i tegevuste eesmärgist, sisust, elluviimisest ja tulemustest, lähtudes struktuurivahendite andmisest avalikkuse teavitamise nõuetest.

4.6.2. Kommunikatsiooni kirjeldus

TAT-i kommunikatsiooni efektiivseks juhtimiseks ja planeerimiseks koostatakse ja viiakse ellu kommunikatsioonistrateegia, milles nähakse ette kommunikatsiooni sihtrühmad, korraldatavad teavitussüritused ja -tegevused ning vajalikud vahendid ja materjalid sihtrühmani jõudmiseks, tegevuste elluviimiseks või toetamiseks, lähtudes teavitusnõuetest, kommunikatsiooni ja abikõlblike kulude tegemise põhimõtetest ning muudest asjakohastest põhimõtetest.

4.6.3. Kommunikatsiooni tulemus

Kommunikatsiooni tulemusel on õigusrikkumistaustaga noored ja nende lähedased teadlikumad nendele pakutavatest abisaamise võimalustest ning valdkonnas töötavad spetsialistid on teadlikumad, kuidas toetada õigusrikkumistaustaga noori nende iseseisvumisel, toimetulekul ning tööturule või õppetegevusse jõudmisel ja seal püsimisel. Samuti oskavad õigusrikkumistaustaga noored ja nende lähedased leida informatsiooni, kellelt, kuidas ja millist abi taotleda. Kommunikatsiooni tulemusel on paranenud ühiskonna teadlikkus õigusrikkumistaustaga noortega tehtavast tööst, TAT-i sekkumiste sisust ja tulemustest.

4.6.4. Kommunikatsiooni sihtrühm

Kommunikatsiooni sihtrühma kuuluvad isikud, asutused, organisatsioonid ja teenuseosutajad, kes osalevad TAT-i sekkumiste ettevalmistamisel, arendamisel, väljatöötamisel ja rakendamisel ning need, kes osalevad TAT-i sekkumistes teenuse saajatena või osutajatena või kellel on kokkupuude TAT-i sekkumistega, ning kogu ühiskond tervikuna.

5. TAT-i sihtrühmad

TAT-i sihtrühma kuuluvad õigusrikkumistaustaga noored, valdkonna spetsialistid, kohaliku omavalitsuse töötajad, teenuseosutajad, haridusasutused, Eesti Töötukassa, Sotsiaalkindlustusamet, riigiasutused, poliitikakujundajad, õigusrikkumistaustaga noore lähedased ja laiemalt kogu ühiskond.

Õigusrikkumistaustaga noorteks käesoleva TAT-i kontekstis loetakse 14–29-aastane mees- või naissoost õigusrikkuju, kes kasutab TAT-i sekkumisi.

Sihtrühma kuulub noor, kes on:

- süüdimõistetud ja kannab vanglakaristust;
- vanglast vabanenud, sõltumata vanglast vabanemise ajast, sh ennetähtaegselt;
- vahistatu või vahi alt vabanenud, sõltumata vahi alt vabanemise ajast;
- kriminaalhooldusalune, kellele on määratud käitumiskontroll;
- kohtueelses või kohtumenetluses süüdistatav või kahtlustatav;
- kohtu poolt karistusest tingimisi vabastatud (KarS-i § 73–74);
- vangistuse asemel saanud muu karistuse (KarS-i § 69–69²) või alaealisele või noorele täiskasvanule kohaldatud mõjutusvahendi (KarS-i § 87).
- noor, kelle suhtes on prokuratuur või kohus lõpetanud kriminaalmenetluse KrMS-i §-de 201, 202, 203 või 203¹ alusel;
- on kinnise lasteasutuse teenusel või sellelt väljunud;
- korduvalt väärteguisid toime pannud ja kellele määratakse mõjutusvahend või kohustus (VTMS-i § 30 lg 1 punktid 3 ja 4).

6. TAT-i tulemused ja näitajad

Toetatavate tegevuste seireks ja hindamiseks kasutatavad näitajad on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Toetatavate tegevuste seire ja hindamise näitajad

	Näitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase (2020)	Sihttase (2024)	Sihttase (2029)	Selgitav teave näitaja ja meetodi kohta
Meetmete nimekirja näitajad					
Tulemusnäitaja	osalus tööturul	55%	60%	70%	Nende sekkumises osalenute osakaal, kes on üks kuu pärast sekkumise lõppu tööturul. Meetod: päring riiklikest registritest
Väljundnäitaja	koolitusel osalenud spetsialistide arv	0	150	500	Valdkondlike teadmiste, kompetentside parendamiseks mõeldud koolitused, milles osalevad sihtrühmaga töötavad spetsialistid. Meetod: registreerimislehtede alusel (ühik on osaluskind).
Väljundnäitaja	sekkumist/programmi saanud noorte arv	0	100	500	Sekkumisena käsitatakse: a) pikema aja vältel toimuvaid sekkumisi ja programme, mille jooksul toimub erinevaid koolitusi, nõustamisi vms tegevusi; b) lühema aja vältel toimuvaid üksiktegevusi (nt oskuste arendamise koolitused). Meetod: sekkumise või programmi lõpetanud või lõpetatuks loetud osalejate nimekirja alusel.

Projekti spetsiifilised näitajad					
Tulemusnäitaja	retsidiivsus kriminaalhooldusaluste hulgas	25%	24%	21%	Kriminaalhoolduse algusest ühe aasta jooksul uues kuriteos kahtlustatavate osakaal (ülekuulamise protokoll järgi). Meetod: päring riiklikest registritest
Tulemusnäitaja	retsidiivsus vanglast vabanenute hulgas	36%	35%	33%	Vanglast vabanemisest ühe aasta jooksul uues kuriteos kahtlustatavate osakaal (ülekuulamise protokoll järgi). Meetod: päring riiklikest registritest
Väljundnäitaja	erikoolitusprogramm	–	–	1	Väljatöötatud koolitusprogrammide arv
Väljundnäitaja	hindamine	–	–	2	Tehtud hindamiste arv

7. Tegevuste abikõlblikkuse periood

TAT-i tegevuste abikõlblikkuse periood on 01.02.2023–31.12.2029.

8. Eelarve

Tabelis 2 on esitatud TAT-i eelarve jaotus ESF+ toetuse ja riikliku kaasfinantseeringu vahel, näidates ära otseste abikõlblike kulude kogusumma ja kaudsete kulude määr. Tegevuste täpne eelarve esitatakse TAT käskkirja punkti 13.3.1 kohaselt.

Tabel 2. TAT-i eelarve

Toetuse andmise tingimused	ESF+ toetus (70% abikõlblikest kuludest) eurodes	Riiklik kaasfinantseering (30% abikõlblikest kuludest) eurodes	Kokku eurodes	Kaudsete kulude määr (osakaal otsestest personalikuludest)
Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine	6 658 729	2 853 741	9 512 470	4%

9. Abikõlblikud kulud

- 9.1. Abikõlblike kulude kindlaksmääramisel lähtutakse Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-dest 15–17 ja 21.
- 9.2. Kaudsed kulud on ühendmääruse § 21 lõikes 5 nimetatud üldkulud ja § 21 lõikes 6 nimetatud tegevustega seotud § 16 lõikes 1 nimetatud personalikulud. Kaudseid kulusid hüvitatakse elluvijale ja partnerile ühtse määra alusel vastavalt punktis 8 toodud kaudsete kulude määrale abikõlblikest otsestest personalikuludest.¹
- 9.3. Otseseid kulusid hüvitatakse tegelike kulude alusel.

¹ Justiitsministri 16.03.2024 käskkirja nr 26 alusel rakendatakse muudatusi alates 01.02.2023.

- 9.4. Abikõlblikud on tegevuste elluviimiseks vajalikud otsesed kulud, sh
- 9.4.1. ühendmääruse §-s 16 toodud personalikulu, sh projektijuhtimise ja kommunikatsioonispetsialisti tasu;
- 9.4.2. majutusteenuse, tugiisikuteenuse, töövahendusteenuse (sh veebilahenduste), taasühiskonnastamise (sh arvutite soetamine ja/või rentimine) ja programmide ettevalmistamise, arendamise ja elluviimise kulu;
- 9.4.3. nõustamisteenuste, töötubade, sotsiaal- või mentorlusprogrammide, loengute, kursuste, seminaride, konverentside, koolituste, õppe, koolitajate koolituste, kohtumiste, värbamispäevade, tööklubide, mõttetalgute, teraapiate, programmide, supervisiooni, kovisiooni või muude sekkumiste ja tegevuste korraldamise ja seal osalemise kulu (sh osalejate majutus-, transpordi-, toitlustus- ja muud kulud), sh lektori, koolitaja, mentori, terapeudi, psühholoogi, psühhiaatri, vaimse tervise õe, eriarsti, väliseksperti, konsultandi tasu ja tema kulud seoses koolitusega või reisimise või mõlemaga (sh nende majutus-, lennupiletite, sõidu-, toitlustus- ja muud reisikulud); ruumide ja tehnika rendi, toitlustuse, tõlkimise, fotograafi, tehnilise toe ja nelja peamise puudeliigiga (nägemis-, kuulmis-, liikumis- ja intellektipuue) ja osalejate ligipääsetavusega seotud kulud (sh vajaduse korral viipekeele tõlge, kirjeldustõlge, kirjutustõlge);²
- 9.4.4. koolitusprogrammide, koolitus- ja õppematerjalide (sh raamatud, käsiraamatud, teaduskirjandus, e-õppematerjalid, interaktiivsed veebirakendused töövahenduseks ja nende veebirakenduste testimiseks), meetodikate, mudelite, meetodite, infomaterjalide ja juhiste väljatöötamise, soetamise ja tõlkimise kulu (sh materjalide ja e-kursuste toimetamine, kujundamine, trükkimine, paljundamine, levitamine ja tootmine (nt õppevideod), koolitusmaterjalide koostajate ja hindajate eksperditasud);³
- 9.4.5. TAT elluviimise projektijuhtide, kommunikatsiooninõuniku, valdkonna spetsialistide ja teenuseosutajate õppereiside ja väliskoolituste (sh konverentside) lähetuskulu või neil osalemise kulu välisriikidesse (Euroopa Liidu liikmesriigid, Ühendkuningriik ja Euroopa Majanduspiirkonna riigid), sh majutus-, transpordi-, kindlustuse, toitlustuse, päevaraha, lennupiletite, osalemistasu ja muud kulud (nt viisakulud) ning Eestis või välisriigis kohapeal tekkiv transpordi- või muu kulu (nt turismimaks), asutusesisese lähetuste korra ja riigisisestes õigusaktides kehtestatud piirmäärade kohaselt;⁴
- 9.4.6. TAT-i sekkumiste ja programmide projektijuhtide ja kommunikatsioonispetsialisti koolituste, inspiratsioonipäevade, konverentside ja muudel sarnastel üritustel osalemise kulu ja osalemistasu;
- 9.4.7. kommunikatsioonitegevuste kulu, sh kommunikatsioonistrateegia koostamine, kommunikatsioonispetsialisti teenuse või personalikulu ühendmääruse §-s 16 tähenduses, teavitustegevuste (sh seminaride, teabepäevade, koostöökohtumiste, koolituste, konverentside, kampaaniate) korraldamise kulu, sh korraldusteenuste, teavitusmaterjalide, teavitusvahendite, meenete ja märgiste tellimise, trükkimise, kujundamise, levitamise ning videoklippide või -filmide tootmise kulu;
- 9.4.8. hindamiste, uuringute, analüüside, küsitluste, ülevaadete, hinnangute tellimise kulud;
- 9.4.9. erisoodustus ja sellelt tasutav maks.
- 9.4.10. Abikõlblikud on ka kulud, kui kulu on sobiv, vajalik ja tõhus TAT-i käskkirjas ette nähtud tulemuse saavutamiseks ja kulu tekib TAT-i käskkirjas nimetatud toetatavate tegevuste käigus (ühendmääruse § 15 lg 2).
- 9.5. Abikõlbmatud on ühendmääruse §-s 17 sätestatud kulud.

² Justiitsministri 16.03.2024 käskkirja nr 26 alusel rakendatakse muudatusi alates 01.02.2023.

³ Justiitsministri 16.03.2024 käskkirja nr 26 alusel rakendatakse muudatusi alates 01.02.2023.

⁴ Justiitsministri 16.03.2024 käskkirja nr 26 alusel rakendatakse muudatusi alates 01.12.2023.

10. Toetuse maksmise tingimused ja kord

- 10.1. Toetust makstakse ühendmääruse §-des 24–27 sätestatud tingimuste kohaselt.
- 10.2. Toetust makstakse tegelike kulude alusel, kui abikõlblik kulu on tekkinud ja selle eest on tasutud. Kaudseid kulusid makstakse ühtse määra alusel vastavalt ühendmääruse § 28 lõikele 3.
- 10.3. Elluviiija esitab rakendusüksusele (edaspidi RÜ) e-toetuste keskkonna kaudu maksetaotluse üks kord kuus kulude kohta, mille maksumus ületab 60 000 eurot, ja muudel juhtudel vähemalt üks kord kvartalis.
- 10.4. Elluviiija sisestab riigihanke raames sõlmitud lepingu kohta info ja dokumendid e-toetuse keskkonna vastavasse moodulisse.
- 10.5. Pärast maksetaotluse esitamist määrab RÜ elluviiijale kuludokumentide esitamise tähtaja. Elluviiija esitab RÜ-le kulu tekkimise aluseks olevad dokumendid, sh need riigihanke läbiviimisega seonduvad dokumendid, mis ei sisaldu riigihangete registris.⁵
- 10.6. Kaudseid kulusid ei pea tõendama.
- 10.7. RÜ kontrollib 80 kalendripäeva jooksul dokumentide saamisest maksetaotluse ja sellele lisatud kuludokumentide nõuetele vastavust, kulude abikõlblikkust ning tegevuste vastavust TAT-i käskkirjas toodud tingimustele. Puuduste korral määrab RÜ elluviiijale nende kõrvaldamise tähtaja. Menetlusaeg pikeneb aja võrra, mis kulub elluviiijal puuduste kõrvaldamiseks.
- 10.8. RÜ õigused ja kohustused makse menetlemise peatamisel ja maksest keeldumisel on sätestatud ühendmääruse §-s 33.
- 10.9. Viimane maksetaotlus esitatakse koos projekti lõpparuandega. Lõppmakse tehakse pärast seda, kui RÜ on lõpparuande kinnitanud.

11. Riigiabi

Käesoleva TAT-i raames antav toetus ei ole riigiabi ega vähese tähtsusega abi.

12. Lõppsaajad ja nende toetuse andmise tingimused

Toetatavates tegevustes ei ole ÜSS2021_2027 § 2 punkti 6 tähenduses lõppsaajaid.

13. Elluviiija ja partneri õigused ja kohustused

- 13.1. ÜSS2021_2027 § 2 punkti 4 ja ühendmääruse § 43 lõike 4 järgi kohalduvad elluviiijale toetuse saaja kohta sätestatud kohustused.
- 13.2. Elluviiija peab täitma ühendmääruse §-s 10 ja 11 sätestatud kohustusi, sh asutusesisest hankekorda.
- 13.3. Ühtlasi on elluviiija kohustatud tegema järgmist:
  - 13.3.1. esitama rakendusasutusele (edaspidi RA) selleks ettenähtud vormil kinnitamiseks järgmise eelarveaasta projekti tegevuste detailse kirjelduse ja eelarve jagunemise tegevuste ja aastate kaupa (edaspidi *tegevuskava*), sh tuleb andmed esitada ka partneri kohta, 15 tööpäeva jooksul alates TAT-i kinnitamisest ja järgnevatel aastatel 20. jaanuariks;
  - 13.3.2. RA vaatab tegevuskava läbi ja annab tagasisidet 10 tööpäeva jooksul;
  - 13.3.3. esitama tegevuskava pärast selle kinnitamist viie tööpäeva jooksul RÜ-le;
  - 13.3.4. taotlema jooksval aastal tegevuskava muutmist juhul, kui:
    - 13.3.4.1. tegevuste eelarverida suureneb rohkem kui 15% kinnitatud eelarvereale plaanitud summast;
    - 13.3.4.2. tegevuste eelarvereale plaanitud summa jaotus muutub aastate kaupa rohkem kui 15%;

---

⁵ Justiitsministri 16.03.2024 käskkirja nr 26 alusel rakendatakse muudatusi alates 01.02.2023.

- 13.3.5. teavitama RA-d, kui tegevuste detailset kirjeldust tegevuskavas muudetakse oluliselt;
- 13.3.6. rakendama projekti kinnitatud tegevuskava kohaselt;
- 13.3.7. esitama RÜ-le e-toetuste keskkonnas jooksva aasta väljamaksete prognoosi 15 tööpäeva jooksul TAT-i kinnitamisest ja igal järgneval aastal 10 tööpäeva jooksul tegevuskava kinnitamisest;
- 13.3.8. esitama e-toetuste keskkonnas RÜ-le korrigeeritud väljamaksete prognoosi järele jäänud eelarveaasta kohta, kui tegevuste eelarve kulud erinevad rohkem kui 25% punktis 13.3.7 esitatud prognoosist;
- 13.3.9. teavitama RA-d, kui toetatavate tegevustega samalaadsetele tegevustele on taotletud toetust teistest meetmetest või muudest välisabi vahenditest;
- 13.3.10. koguma ja töötleva tegevuses osalejate andmeid, sh koolitatavate andmeid koolitustel ja sekkumistes või programmides osalenud isikute kohta;
- 13.3.11. esitama punktis 13.3.10 nimetatud ja kogutud andmed TAT-i tegevuste toimumise ja osalejate arvu tõendamiseks e-toetuse keskkonna sündmuste infosüsteemi kaudu RÜ-le iga kvartali lõpu seisuga kvartalile järgneva teise nädala lõpuks. Jooksva aasta teise kvartali andmed esitatakse RÜ-le hiljemalt 31. juuliks. TAT-i tegevustes osalejate andmete kogumiseks (isikute registreerimiseks) on elluviijal soovituslik kasutada e-toetuse keskkonna sündmuste infosüsteemi;
- 13.3.12. lähtuma ESF+st toetatud projekti ja selle tegevuste elluviimisel avalikkuse teavitamisel Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusest nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“;
- 13.3.13. viivitamata teavitama RA-d kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis järgmisest:
  - 13.3.13.1. asjaoludest, mis takistavad täitmast elluviija ülesandeid;
  - 13.3.13.2. TAT-i muutmise vajalikkusest.
- 13.4. sõlmima partneriga partnerluslepingu, milles muu hulgas nähakse ette partneri tegevuste eelarve, ülesanded, vastutus, õigused ja kohustused TAT-i tegevuse elluviimisel.
- 13.5. projekti elluviimisel esinevatest probleemidest, mis võivad mõjutada tulemuse saavutamist.
- 13.6. Tegevuse elluviija ja partner kohustuvad andma igakülgse sisulise panuse seiresse, kontrolli, auditisse või hindamisse.
- 13.7. Elluviija ja partner säilitavad dokumente ÜSS2021_2027 § 18 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 82 lõike 1 kohaselt viis aastat elluviijale tehtud lõppmakse tegemise aasta 31. detsembrist arvates.
- 13.8. Partner täidab ühendmääruse § 10 lõike 1 punktides 2–6, 8–11 ja 13–16 ning §-s 11 nimetatud kohustusi.
- 13.9. Lisaks lähtub partner punktis 13.8 nimetatud nõuete täitmisel oma tegevuses elluviijaga sõlmitud partnerluslepingust. Muu hulgas peab partner:
  - 13.9.1. esitama elluviija ettenähtud vormil ning partnerluslepingus nimetatud tähtajaks elluviijale alusandmed punktis 13.3.1 nimetatud tegevuskavasse partneri tegevuste ja eelarve kulukohtade ja aastate kaupa. Elluviijal on õigus teha partneri tegevuste ja eelarve kohta ettepanekuid;
  - 13.9.2. viima tegevusi ellu kinnitatud tegevuskava järgi ja taotlema tegevuskava muutmist, kui ilmneb vajadus muuta punktis 13.3.4 sätestatud;
  - 13.9.3. esitama elluviijale partneri kulude kohta andmed punktis 13.3.7 nimetatud prognoosi tarbeks. Andmed esitatakse elluviija ettenähtud vormil ja elluviija määratud tähtajaks;
  - 13.9.4. esitama elluviijale partneri tegevuste, tulemuste ja näitajate saavutamise kohta alusandmed punktides 14.1 ja 14.3 nimetatud aruannetesse partnerluslepingus nimetatud tähtajaks. Elluviijal on õigus küsida partnerilt lisainfot ja teha tegevuste elluviimise asjus ettepanekuid;
  - 13.9.5. esitama elluviija nõudmisel lisainfot eelarve kasutamise kohta jooksva aasta või aastate kaupa.

14. Aruandlus

- 14.1. Elluviija esitab RÜ-le TAT-i tegevuste, tulemuste ja näitajate saavutamise edenemise vahearuande e-toetuste keskkonna kaudu ning lisab RA väljatöötatud vormil täpse ülevaate tehtud tegevuste, näitajate saavutamise, tegevuste tulemuslikkuse ja esinenud probleemide või riskikohtade ja nende ennetamise võimaluste kohta iga aasta 20. jaanuariks 31. detsembri seisuga ja 20. juuliks 30. juuni seisuga tegevuse elluviimise algsajast arvates.

- 14.2. Kui TAT-i tegevuste alguse ja esimese vahearuarande esitamise tähtpäeva vahe on väiksem kui neli kuud, esitatakse vahearuaranne järgmiseks tähtpäevaks.
- 14.3. Elluviija esitab RÜ-le TAT-i tegevuste, tulemuste ja näitajate saavutamise edenemise lõpparuande e-toetuste keskkonnas ning lisab RA väljatöötatud vormi 45 päeva jooksul alates tegevuse abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast. Kui projekti tegevused lõpevad enne, kui lõpeb abikõlblikkuse periood, esitatakse lõpparuanne 45 päeva jooksul TAT-i tegevuste lõppemisest arvates.
- 14.4. Lõpparuandes esitatakse peale vahearuarandes nõutud teabe ka teave TAT-i tegevuste panusest strateegia „Eesti 2035“ näitajatesse, mis on loetletud käesoleva käskkirja punktis 1.1.3 ja millega jälgitakse horisontaalsete põhimõtete edenemist.
- 14.5. Kui projekti vahearuarande ja lõpparuande esitamise tähtaja vahe on väiksem kui kuus kuud, esitatakse ainult lõpparuanne.
- 14.6. Projekti vahearuarannete ja lõpparuande sisestamisel e-toetuste keskkonda kajastatakse info e-toetuste keskkonna aruande andmeväljades nõutu järgi.
- 14.7. Kui e-toetuste keskkonna töös esineb tehniline viga, mis takistab projekti vahearuarannete ja lõpparuande esitamist tähtajaks, loetakse projekti aruande esitamise tähtajaks järgmine tööpäev pärast vea kõrvaldamist.
- 14.8. RÜ kontrollib üldjuhul 20 tööpäeva jooksul aruande laekumisest, kas projekti vahearuaranded ja lõpparuanne on täidetud nõuetekohaselt.
- 14.9. Kui projekti vahearuarannetes ja lõpparuandes puuduseid ei esine, teavitab RÜ viie tööpäeva jooksul RA-d, et esitatud aruanne on nõuetekohane. RA-l on õigus esitada oma seisukohad RÜ-le viie tööpäeva jooksul. Kui RA hinnangul aruannetes puuduseid ei esine, kinnitab RÜ aruande.
- 14.10. Kui projekti vahearuarannetes ja lõpparuandes esineb puuduseid, annab RÜ toetuse saajale vähemalt kümme tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks. Aruanded kinnitab RÜ viie tööpäeva jooksul pärast seda, kui puudused on kõrvaldatud.
- 14.11. RA-l ja RÜ-l on õigus vajadust mööda küsida tegevuse elluvijalt lisainfot projekti tegevuse käigu ja tulemuste kohta.

15. TAT-i muutmine

- 15.1. RA-l on õigus muuta TAT-i käskkirja enda, RÜ, auditi, seirekomisjoni või elluviija algatusel.
- 15.2. Kui ilmneb vajadus projekti tegevusi, tulemusi, eelarvet, näitajaid või abikõlblikkuse perioodi muuta, esitab elluviija RA-le põhjendatud taotluse (edaspidi *TAT-i muutmise taotlus*).
- 15.3. RA vaatab TAT-i muutmise taotluse läbi 25 tööpäeva jooksul selle kättesaamisest ja annab selle kohta hinnangu.
- 15.4. Puuduste esinemise korral annab RA elluvijale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. TAT-i muutmise taotluse menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.
- 15.5. RA edastab TAT-i muutmise taotluse pärast esialgse hinnangu andmist arvamuse avaldamiseks RÜ-le. RÜ-l on õigus teha muudatuste kohta ettepanekuid. RÜ esitatavate ettepanekute tähtaeg kooskõlastatakse RA-ga, olenevalt muudatuste sisust ja ulatusest.
- 15.6. TAT-i muutmise eelnõu kooskõlastatakse ühendmääruse § 48 kohaselt. RA kujundab kooskõlastamisel esitatud seisukohtade kohta arvamuse, küsib vajaduse korral lisainfot elluvijalt ja kooskõlastab TAT-i lõpliku teksti RÜ-ga.
- 15.7. Elluvijal on võimalik TAT-i muutmist taotleda üks kord kuue kuu jooksul. RA nõusolekul võib TAT-i muutmist taotleda sagedamini.

- 15.8. RA võib TAT-i muuta, kui selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TAT-i edukaks elluviimiseks või elluviijal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata. RA teavitab sellest elluviijat mõistliku aja jooksul.
- 15.9. TAT-i muutmine kinnitatakse RA juhi käskkirjaga. RA saadab kinnitatud TAT-i viie tööpäeva jooksul RÜ-le.
- 15.10. RÜ võib elluviijale või RA-le teha ettepanekuid TAT-i eelarve muutmiseks, kui TAT-i aruandes esitatud andmetest või muudest asjaoludest selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TAT-i eduka elluviimise tagamiseks, teavitades eelarve muutmise ettepaneku tegemisest elluviijat.
- 15.11. RA-l on õigus toetust suurendada ja vähendada. Toetuse summat võib suurendada ühendmääruse § 13 lõikes 1 määratud tingimuste kohaselt. RA võib toetuse summat vähendada ühendmääruse § 37 lõikes 4 nimetatud juhul, kui elluviijal on tekkinud eelarvevahendite jääk, mida ei kasutata, või esineb muu põhjus, mis tingib toetuse summa vähendamise.

16. Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord

- 16.1. Finantskorrektsioone teeb RÜ, lähtudes ühendmääruse §-dest 34–37, sealhulgas hindab RÜ finantskorrektsiooni põhjendatust, kui TAT-i tulemust ei saavutata või saavutatakse osaliselt.
- 16.2. Kui abikõlbmatud kulud jäävad elluviija enda tasuda, siis ühendmääruse § 37 lõike 4 kohaselt väheneb projekti abikõlblike kulude eelarve (toetus, kaasfinantseering, sh kaudsed kulud) finantskorrektsiooni võrra.
- 16.3. Toetuse tagasimaksmise ajatamisel lähtutakse ühendmääruse §-st 38.

17. Vaiete lahendamine

Vaide esitamine ja menetlemine toimub ÜSS2021_2027 §-des 31 ja 32 nimetatud regulatsiooni kohaselt.

18. Rakendussätted

Käskkiri jõustub tagasiulatuvalt alates 1. veebruarist 2023.